

van uw onlangs ontvangen berichten'¹, zo seinde van Lidth hem op 21 augustus '44,

'delen wij u uitdrukkelijk het volgende mede. Wij wensen in geen geval een militair bestuur als door u bedoeld. In afwachting van spoedigst mogelijke overkomst van enkele ministers zullen door ons vertegenwoordigers der regering worden aangewezen wier bevoegdheden uitsluitend zullen betreffen het nemen van maatregelen ter handhaving van orde en rust . . . Uw taak zal uitsluitend daarin bestaan uw diensten ter ordehandhaving ter beschikking te stellen van de bedoelde vertegenwoordigers en van het over te komen Militair Gezag onder wiens bevelen u zult staan. Ter voorkoming van schromelijke verwarring en mede in verband met regelingen getroffen met Geallieerde autoriteiten, gelieve u zich strikt aan deze instructie te houden. In verband met vorenstaande kunnen de door u gereedgemaakte bekendmakingen terzijde gelegd daar zij van onjuiste premisse uitgingen.'²

'Onjuiste premisse'? Six vond dat de regering van een veel gevaarlijker onjuiste premisse uitging: dat in het 'vacuüm' geen bijzondere gevaren te duchten waren. Hij legde de regeringsinstructie naast zich neer en bewaarde zorgvuldig de pakken met de gedrukte bekendmakingen. Ook in andere opzichten ging hij het openlijk optreden van de OD verder voorbereiden; de meer dan 30000 speciale oranje-wit-blauwe armbanden welke hij voor OD'ers had laten vervaardigen, worden in die tijd bij de kosterij van de Amsterdamse Koepelkerk afgegeven, 'zo maar, midden op de dag', zoals de koster, H. F. Westerveld, in '70 liet publiceren; 'op die banden moest het waarmerkstempel van de OD worden afgedrukt. Dit werd in de kerk gedaan. Het moest snel gebeuren en de hele zaak moest weer snel uit de kerk.'³ Er werden pakketten van gemaakt, één voor elk gewest.

¹ Het kan zijn dat die formulering sloeg op berichten van Six uit december '43 en april '44 waarin hij zijn voornemens duidelijk had ontvouwd. Van Lidths brief van eind juni begon met de woorden: 'Uit uw onlangs hier ontvangen berichten'. Is van Lidths telegram van 21 augustus verzonden zonder dat hij toen het telegram van Six onder ogen had gehad, dan moet, dunkt ons, van Lidths telegram gezien worden als een herhaling van zijn brief van eind juni; men wist in Londen niet wanneer die brief Six zou bereiken en met name van Heuven Goedhart zal er wel op hebben aangedrongen, Six, mede gegeven de militaire situatie (het Duitse front in Normandië was ineengestort), precies te doen weten waaraan hij zich te houden had. ² Telegram, 21 aug. 1944, van van Lidth aan Six (Vollgraaf: 'Overzicht telegrammen', p. 45). ³ Interview met H. F. Westerveld, *Hervormd Nederland*, 11 april 1970.